

Maastricht Centrum hoogwatervrij dankzij ingrijpende maatregelen in het gebied Borgharen/Itteren?

Het project Grensmaas, één van de grootste rivierprojecten in Limburg, ligt op koers en stevent op een belangrijke tussen mijlpaal af. De afgesproken hoogwaterbescherming wordt eind dit jaar gehaald. Het gebied rond de Grensmaas loopt dan vijf keer minder risico op overstromingen zoals in de jaren '90.

Om hierbij stil te staan, te vieren en te gedenken dat 10 jaar geleden in Borgharen/Itteren is gestart met de werkzaamheden, komt donderdag 9 november 2017 de minister van Infrastructuur en Milieu naar Itteren, locatie Kasteelhoeve Hartelstein.

Is het nu tijd om onze lauweren te rusten. Nee, bepaald niet. Als gevolg van de opwarming van de aarde is het niet uit te sluiten dat de waterafvoer als gevolg van ernstige regenval, weleens veel groter is dan de regenval die we in de jaren 90 hebben gekend.

De gemeente Maastricht is dan ook in samenwerking met de gemeente Eijsden bezig met het opstellen van een Ontwikkelingsvisie voor het Zuidelijk Maasdal. Het projectgebied behelst het Maasdal dat globaal gelegen is tussen de Belgische grens en de monding van de Geul.

Aanleiding voor deze visie is de opgave die er ligt om de bewoonde gebieden binnen het Maasdal hoogwaterveilig te maken. Vanuit deze behoefte zijn er landelijk nieuwe veiligheidsnormen geformuleerd, waaraan de verschillende gebieden langs de Nederlandse rivieren richting het jaar 2050 zouden moeten voldoen.

Er is sprake van een dubbele opgave. Enerzijds moet rekening worden gehouden met hogere waterafvoeren in de Maas en dus met hogere waterstanden. Anderzijds moet de kans op overstromingen worden verkleind. In 1993 had de hoogwatergolf een topafvoer van ruim 3100 m³/s. Naar de toekomst toe moet rekening worden gehouden met een hoogwatergolf met een topafvoer van 4600 m³/s. In combinatie met de hogere veiligheidsniveaus zouden de huidige waterkeringen met gemiddeld 100 centimeter (één meter!) of meer moeten worden verhoogd.

Dat zou grote gevolgen hebben voor de voor Maastricht zo belangrijke relatie tussen de stad en de Maas. Daarom is beleidsmatig afgesproken om daar waar mogelijk meer ruimte te geven aan de rivier en alleen als het niet anders kan de huidige waterkeringen (kades, muren) te verhogen.

Vanuit de specifieke situatie in Maastricht, waarbij met name de (historische) binnenstad een bottleneck vormt in het Maasdal, zijn in principe de volgende type maatregelen mogelijk om de hoogwaterveiligheid te vergroten:

- De afvoercapaciteit benedenstrooms vergroten, zodat het water met een hogere snelheid door Maastricht stroomt.
- De doorstroomcapaciteit van de Maas vergroten door het profiel ruimer te maken, zodat er meer water kan worden doorgevoerd.
- Het water in de Maas stroomopwaarts opvangen en tijdelijke opslaan, zodat het aanbod van het vele water in de tijd wordt verdeeld.
- Een oplossing zoeken om het water op de een of andere manier (via een nevengeul) om de stad heen te leiden, zodat de bottleneck wordt vermeden.
- De bestaande waterkeringen (kades, muren) verhogen om het achterliggende gebied ook bij een hogere waterstand te beschermen tegen hoogwater.

Binnen de Ontwikkelingsvisie wordt een aantal, zogenaamde kansrijke maatregelen gericht op de hoogwaterveiligheid, nader uitgewerkt en onderzocht:

- het realiseren van een groene rivier tussen Borgharen / Itteren en het Julianakanaal,
- het optimaliseren van het eiland Bosscherveld,
- het verbreden van de Maas ter hoogte van de Franciscus Romanusweg en
- het realiseren van een nieuwe stroombaan omgeving Pietersplas.

Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of deze maatregelen ook daadwerkelijk gewenst en uitvoerbaar zijn.

Het is de bedoeling dat deze nieuwe ruimtelijke visie voor het Maasdal wordt opgesteld in de periode 2017-2018. De verwachte termijn waarin eventuele realisering zal plaatsvinden is 2025-2035. Maar wellicht zijn enkele onderdelen binnen dit pakket sneller uit te voeren.

De verwachting is dat de uitgangspunten van deze visie al meegenomen zullen worden in het ontwerp bestemmingsplan Grensmaas dat momenteel wordt voorbereid. Dit gegeven geeft aan dat de trein inmiddels aan het rollen is.

Tijdens een aantal werksessies waarbij ook vertegenwoordigers van Itteren en Borgharen aanwezig waren is gebleken dat met name het realiseren van een groene rivier tussen Borgharen/Itteren en het Julianakanaal een grote impact heeft op de omgeving. Zo is er in een variant sprake van een nieuwe nevengeul van de Maas die in het maximale scenario grotendeels gevuld zal zijn met water zodat Itteren en Borgharen als het ware permanente eilanden worden die via hoogwaterbruggen verbonden worden (zie figuur 1).

Buurtnetwerk Borgharen en Dorpsraad Itteren realiseren zich dat een dergelijke ingreep ingrijpende gevolgen heeft voor de bewoners, agrariërs en omgeving. Daarom is besloten om met een eigen visie te komen waarbij alle knelpunten/mogelijkheden en ongewenste ontwikkelingen in beeld worden gebracht. We zijn ons er van bewust dat deze ontwikkelingen kansen kunnen bieden maar dan wel op een wijze die door de bewoners van Borgharen en Itteren gedragen kan worden. Zo zijn er mogelijk nog andere kansrijke maatregelen die een groene rivier in Borgharen en Itteren overbodig maken.

Deze ontwikkelingen vormen een bijzonder complexe opgave voor alle partijen, vraag is of e.e.a. of korte termijn gerealiseerd gaat worden. In het kader van verdere planvorming willen Buurtnetwerk Borgharen en Dorpsraad Itteren in ieder geval als serieuze gesprekspartner gezien worden, iets waar gedurende de afgelopen discussiesessies de nodige twijfels over zijn gerezen.

Enkele leden van de Dorps- en Buurtraad hebben daarom op 11 september jl. de bijeenkomst hoogwaterveiligheid bijgewoond. Tijdens deze bijeenkomst presenteerde de gemeente de belangrijkste kansrijke projecten om op termijn de hoogwaterveiligheid te waarborgen. Opvallend was daarbij dat het meest kansrijke project, het aanleggen van de groene rivier, grote consequenties heeft voor Itteren en Borgharen. Maar met name Maastricht Centrum profiteert van deze ingreep. Itteren en Borgharen echter nauwelijks. Mogelijk dat Itteren zelfs te maken krijgt met een verhoging van de waterstanden. Grootste probleem is echter dat de plannen al onze ideeën zoals beschreven in de recreatievisie blokkeren. De mensen die de plannen nader hebben uitgewerkt waren niet eens op de hoogte van de onze recreatievisie! Voor de leden van de werkgroep recreatievisie reden om met spoed bij elkaar te komen om de strategie te bepalen hoe we hiermee moeten omgaan. We hebben namelijk het onbehaaglijke gevoel dat de plannen met de groene rivier veel verder zijn dan werd aangegeven en dat we binnenkort voor

voldongen feiten worden geplaatst. Het kan en mag niet zo zijn dat plannen die ooit (wel of niet) maar in ieder geval pas op de lange termijn (na 2030 want er is geen geld) worden gerealiseerd onze plannen met betrekking tot de recreatievisie blokkeren. Opvallend was overigens dat de scope heel beperkt was. Alleen het stukje tussen Belgische grens bij Eijsden en Itteren werd in ogenschouw genomen. Voor de hand liggende oplossingen zoals ingrepen op Belgisch gebied, (Hochterbampd) waren niet bespreekbaar.

We willen zo snel mogelijk met gemeente en andere betrokken partijen aan tafel. Zoals gezegd heeft de aanleg van een groene rivier grote consequenties voor onze leefomgeving. Niet alleen zullen we weer jarenlang geconfronteerd worden met overlast, maar ook onze leefomgeving zal drastisch wijzigen. Waar we tot op heden als gevolg van de Grensmaaswerkzaamheden mooie nieuwe natuurgebieden hebben teruggekregen zal dat bij de aanleg van de groene rivier een ander verhaal worden. Grote stukken landbouwgrond zullen worden opgeofferd en daarvoor in de plaats komt een kale nevengeul. Kaal omdat de nevengeul zo nodig moet dienen als afvoer van grote hoeveelheden water. Het kan dan niet zo zijn dat er dan allerlei obstakels zoals bomen deze afvoer belemmeren. Voor de agrariërs blijft nauwelijks grond beschikbaar.

We willen niet alleen aan tafel om onze belangen te waarborgen maar ook om te zorgen dat gemeente en Rijkswaterstaat ook eens een keer iets terug doen voor ons. Tot nu toe komt de liefde maar van een kant. Denk maar aan de soap over de verkeersbrug in Itteren. Voor wat hoort wat en dat gaat zeker gelden voor de toekomstige plannen.

figuur 1. Mogelijke ligging van een groene rivier in het gebied Borgharen / Itteren.

